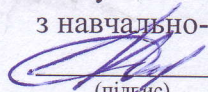

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Відокремлений структурний підрозділ
«Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника коледжу
з навчально-методичної роботи

(підпис) Галина ДАНИЛІНА
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« 01 » 09 2023 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління»
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 073 «Менеджмент»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійного ступеня бакалавр

Методичні вказівки до проведення практичних занять для здобувачів освіти денної форми навчання з навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління»,

(назва навчальної дисципліни)

складені на основі навчальної програми, затвердженої « 21 » 09 2023 р.

та навчального плану ННБ/ДП-40/03.12-073/23

затвердженого « 16 » 06 20 23 р.

Укладач: викладач, к.е.н., спеціаліст вищої категорії Кравченко Любов Олександрівна
(посада, наук. ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Методичні вказівки до проведення практичних занять обговорено на засіданні циклової комісії

менеджменту та логістики

(повна назва циклової комісії)

Протокол № 11

від « 29 » 08 2023 р.

Голова циклової комісії

Надія Смирнова
(підпис)

Надія СМІРНОВА
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ПОГОДЖЕНО

Завідувач

навчально-методичного кабінету

Марина Кольчак
(підпис)

Марина КОЛЬЧАК
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« 29 » 08 2023 р.

1 Вступ

У системі економічних та управлінських наук «Державне та регіональне управління» займає особливе місце. З одного боку, державне регулювання економіки – це складова економічної теорії, в якій представлено механізм регулювання економіки як цілісної соціально-економічної системи.

З іншого боку – для державного регулювання економіки притаманний є яскраво виражений прикладний характер, оскільки йдеться про застосування форм, методів та інструментів вирішення проблем конкретної національної економіки. При цьому державне регулювання має не вузькоспеціалізований, а загальноекономічний характер, адже охоплює безліч питань з макро- та мікроекономіки, багатьох економічних та управлінських дисциплін.

«Державне та регіональне управління» – дисципліна, яка спрямована на формування у здобувачів освіти сучасного мислення та спеціальних знань у галузі управління на національному та регіональному рівнях; набуття умінь сучасного менеджменту та формування компетентності, необхідної для виконання функцій органів державної влади і місцевого самоврядування.

Завданням дисципліни є:

- розкриття сутності, мети і завдань державного та регіонального управління;
- теоретичних основ формування та реалізації державної політики;
- особливостей державної політики у різних сферах суспільного розвитку;
- ролі різних гілок влади у державному та регіональному управлінні;
- ролі місцевого самоврядування;
- особливостей менеджменту органу державної влади;
- взаємодії органів публічної влади в системі державного та регіонального управління;
- світового досвіду державного та регіонального управління.

Вивчення і глибоке осмислення теоретико-методологічних засад державного і регіонального управління, менеджменту органів державної влади та місцевого самоврядування є необхідною умовою результативної управлінської діяльності в умовах світової глобалізації, а також трансформації громадянського суспільства. Знання сучасних закономірностей управління на державному та регіональному рівнях, його методичних та організаційних основ дозволить фахівцю відповісти на всі виклики нашого сьогодення .

Особливістю дисципліни «Державне регулювання економіки» є те, що різноманітність форм і методів регулювання в ній синтезовано в єдину, цілісну систему. Це дає змогу вивчити природу і види елементів регулювання, підходи до їхнього використання на різних рівнях управління, а також передбачити загальний вплив окремих елементів, оскільки окремі елементи, незважаючи на їхню значимість, не можуть впливати на економіку ізольовано, поза цілісною системою державного регулювання. Цим зумовлена значимість зазначеної дисципліни та її місце в системі економіко-управлінських наук.

Дані методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління».

Вивчення навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління» має на меті забезпечити підготовку здобувачів вищої освіти для майбутньої самостійної практичної роботи на основі опанування наукових підходів до організації процесу державного та регіонального управління.

Методичні вказівки складені відповідно до робочої програми навчальної дисципліни і відтворюють її архітектуру.

2 Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Семестр	
1	2	3	4	
Розділ №1. «Теоретико-методологічні засади державного і регіонального управління»				
1.1	Основи теорії державного управління. Предмет та завдання навчальної дисципліни. Державна влада та державне управління.	2	6	
1.2	Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку. Роль різних гілок влади у процесі державного управління	2		
1.3	Державне управління на регіональному рівні	1		
Всього за розділом №1		5		
Розділ №2. «Менеджмент органів державної влади»				
2.1	Система органів державної влади в Україні: конституційні основи їх функціонування, роль в управлінні. Центральні органи державного управління	2		
2.2	Регіональні органи державного управління. Виробництво на території регіону. Державна регіональна політика	2		
2.3	Загальні засади формування механізму господарського управління регіоном. Європейська Хартія місцевого самоврядування та проблеми функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні.	2		
2.4	Місцеве самоврядування та його роль у державному управлінні. Внутрішня організація та управління органів державної влади	2		
2.5	Державна служба в Україні. Етика поведінки державних службовців. Державний контроль у сфері виконавчої влади	2		
2.6	Відносини органів публічної влади в системі державного та регіонального управління. Залучення громадськості до участі в управлінні державними і суспільними справами та контролі за функціонуванням органів влади.	2		
2.7	Розвиток системи державного та регіонального управління. Реформування системи державного управління відповідно до стандартів публічного адміністрування, прийнятих в Європейському Союзі та країнах розвиненої демократії. Нова ідеологія функціонування виконавчої влади місцевого самоврядування як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян	2		
Всього за розділом №2		14		
Всього за 6 семестр		19		
Всього за навчальною дисципліною		19		

3 Інструктивно-методичні матеріали до проведення практичних занять

Регулювання економіки за рівнем управління поділяється на державне та регіональне і призначене для забезпечення її рівноваги і сталого розвитку. Конкретні напрямки, форми та масштаби регулювання економіки визначаються характером і природою економічних, соціальних, екологічних та інших проблем у будь-якій країні.

Державне регулювання економіки в умовах сьогодення є системою типових заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, які здійснюють правомочні державні установи та суспільні організації з метою стабілізації та адаптації існуючої соціально-економічної системи до умов, що змінилися.

Процес регулювання економіки потребує використання комплексу організаційних, економічних, фінансових і управлінських заходів як складових ефективного реалізації політики суспільного розвитку.

Основною метою сучасного державного регулювання економіки є її переведення на інтенсивний шлях розвитку з послідовним скороченням видатків на екстенсивне зростання і вкладень в інтенсифікацію ефективного використання вже створеного господарського потенціалу.

Об'єктом вивчення дисципліни є економічна система країни.

Предметом вивчення є напрями державного регулювання економічної системи країни.

Тому курс «Державне та регіональне управління» є невід'ємною складовою частиною процесу формування фахівця XXI ст.

Заплановані результати навчання

Знати:

- сучасні проблеми державного регулювання економіки та особливості світового досвіду його здійснення;
- методологічні засади державного регулювання економіки – мету, принципи, функції;
- засоби, сфери і об'єкти державного регулювання та його механізм;
- сутність і специфіку розмежування функцій державного регулювання за рівнями управління;
- закони, законодавчі акти і концептуальні підходи до створення державної системи економічного прогнозування та планування;
- значення соціально-економічних і науково-технічних програм державного рівня у процесі регулювання економіки.

Вміти:

- чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідати на поставлені питання,
- самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

Викладання тем дисципліни проводиться у вигляді надання лекційного матеріалу з послідувачим закріпленням навчального матеріалу на практичних заняттях шляхом формування здобувачами вищої освіти власних суджень щодо проблемних питань державного та регіонального регулювання соціально-економічних відносин.

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти здійснюється на практичних заняттях, на основі чого виставляється проміжний контроль, що є основою допуску до екзамену з навчальної дисципліни.

4 Практичні заняття

РОЗДІЛ №1. «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО І РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ»

Практичне заняття №1.1

Тема заняття: «*Основи теорії державного управління. Предмет та завдання навчальної дисципліни. Державна влада та державне управління*»

Мета: розглянути особливості державного управління як різновиду соціального управління; його систему, ознаки, принципи, функції; виробити навички користування понятійно-категоріальним апаратом дисципліни державного управління; з'ясувати сутність та призначення державного регулювання економіки та його складових; поглибити знання щодо сутності держави як керівної системи, форми державного устрою та правління, політичного режиму; розглянути принципи, цілі, методи, організаційну структуру державного управління; розвинути уміння аналізу і оцінки зарубіжного досвіду державного управління, його використання у вітчизняній практиці.

Питання до обговорення:

1. Державна влада та складова державно-владного механізму
2. Чим є державне управління як система?
3. Розкрийте зміст методів державного управління.
4. Дайте визначення терміну «державне управління»
5. Охарактеризуйте управлінські відносини
6. Що означає поняття «державне регулювання економіки»?
7. Найхарактерніші ознаки державного управління
8. Процедурні елементи системи ДРУ
9. Перелічіть етапи становлення системи ДРУ, їх суть
10. Основні принципи державного регулювання економіки
11. Опишіть чотири основні підходи в розвитку теорії та практики управління
12. У чому полягає сутність кейнсіанського підходу?
13. Хто перший обґрунтував необхідність державного регулювання економіки?
14. Коли потрібне державне регулювання економіки?
15. Американська модель державного управління (інституціональний, функціональний і організаційний аналіз; центральні, регіональні і місцеві органи управління, їх ієрархія, проблеми взаємодії).
16. Японська модель державного управління (інституціональний, функціональний і організаційний аналіз; центральні, регіональні і місцеві органи управління, їх ієрархія, проблеми взаємодії).
17. Європейська модель державного управління (на прикладі Німеччини, Великобританії, Франції, Польщі і інших країн, інституціональний, функціональний і організаційний аналіз; центральні, регіональні і місцеві органи управління, їх ієрархія, проблеми взаємодії).

Завдання 1. Особливості державного та регіонального управління

1. Визначити головні відмінності управління на державному, регіональному та мікро-рівнях
2. Надати основну характеристику особливостей державного та регіонального управління відповідно до поданого переліку:
 - масштабність і складність;
 - пріоритет національних інтересів;
 - вплив середовища;
 - організаційне пристосування;
 - сприйнятливність до впливу;
 - підвищенні вимоги до раціональності рішень;
 - колективна відповідальність;
 - роль преси та засобів масової інформації.
3. Подані особливості згрупувати та схематично пояснити їх взаємозв'язок у системі складових державного управління, відповідь обґрунтувати, за необхідності з наведенням прикладів.

Завдання 2. Теорії виникнення держав

1. Розглянути історії створення теорій первинного виникнення держави, заповнивши табл. 1 [7].

Таблиця 1

Назва теорії	Засновник	Характеристика	Ставлення до теорії у сучасному світі
1. Патріархальна			
2. Теологічна			
3. Договірна (природно-правова)			
4. Органічна			
5. Теорія насильства			
6. Класово-матеріалістична (марксистська)			
7. Олігархічна			
<i>Інші теорії</i>			

2. Навести власну думку щодо теорій виникнення більшості держав, відповідь обґрунтувати. Пояснити, прихильником якої теорії первинного виникнення держав є ви, зазначити причини.

Завдання 3. Теорії виникнення держав

Розглянути такі основні теорії державного управління:

- 1) економічна теорія держави;
- 2) теорія суспільного вибору. Звернути увагу на такі її положення:
 - суспільний договір;
 - «фіаско держави»;
 - мінімізація трансакційних витрат;
- 3) теорія соціології. Звернути увагу на складові:
 - теорія держави;
 - соціальна структура суспільства;
 - соціальна мобільність;
 - статус і статусні ролі;
- 4) теорія менеджменту. Особливу увагу приділити:
 - теорії раціональної бюрократії;
 - розгляду організованої структури управління;
 - розгляду розподілу праці в управлінських структурах;
 - державному адмініструванню.

Завдання 4. Визначте основні типи взаємозв'язків і взаємовідносин у системі державного управління. Розкрийте суть та наведіть приклади субординаційних, реординаційних, координаційних зв'язків в системі державного і регіонального управління.

Завдання 5. Залежно від характеру зв'язків між різними підрозділами організацій розрізняють такі типи організаційних структур: лінійна; функціональна; лінійно-функціональна; штабна; програмно-цільова; матрична. Охарактеризуйте переваги та недоліки вказаних структур [3].

Практичне заняття №1.2

Тема заняття: «Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку. Роль різних гілок влади у процесі державного управління»

Мета: визначити особливості державного регулювання економіки в різних сферах суспільного розвитку, сформулювати знання про особливості здійснення державновладного впливу в основних сферах життєдіяльності суспільства; дослідити методи впливу держави на розвиток суспільних відносин; розглянути роль різних гілок влади у процесі державного управління;

розвинути уміння здійснювати аналіз взаємозв'язків інститутів публічної влади, тенденцій і обумовлюючих факторів державотворення.

Питання до обговорення:

1. Державне регулювання економіки, його мета, функції, об'єкти.
2. Роль держави в розвитку підприємництва. Державне регулювання структурної перебудови національної економіки.
3. Конкурентна і інноваційно-інвестиційна політика держави, методи і інструменти.
4. Способи впливу на розвиток промислового і сільськогосподарського виробництва, сфери послуг і торгівлі. Управління зовнішньоекономічним сектором.
5. Особливості управління соціальною сферою. Соціальна політика держави: значення, суть, цілі і принципи. Основні об'єкти і складові державної політики.
6. Моделі соціальної політики. Методи впливу держави на розвиток соціальних стосунків.
7. Основні напрями соціальної політики держави відносно економічно активного населення. Діяльність держави відносно незахищених верств населення.
8. Формування системи соціального захисту. Завдання державного регулювання розвитку елементів соціальної інфраструктури.
9. Державне управління в адміністративно політичній сфері. Національна безпека і державне управління.
10. Державне управління в соціально-культурній сфері. Державне управління у сфері освіти, молодіжної політики, культури, науки, туризму, спорту, охорони здоров'я.
11. Вплив держави на розвиток інформаційного простору, формування суспільної свідомості.
12. Державне управління і сфера особистого життя людини
13. Орган державної влади: поняття і значення в системі державного управління.
14. Принцип поділу влади в державному управлінні.
15. Законодавча влада в Україні: поняття, структура, функції.
16. Виконавча влада в Україні: поняття, структура, класифікація, функції.
17. Судова влада в Україні: поняття, структура, функції.
18. Інститут президентства та державне управління.
19. Контролюючі органи: поняття, структура, функції. Прокуратура України : поняття, структура, повноваження.

Завдання 1. Охарактеризуйте моделі соціальної політики в розвинених країнах та в Україні. Розкрийте особливості структури доходів та витрат населення в Україні та інших країнах світу, особливості розподілу доходів серед населення. Які основні соціальні стандарти та соціальні гарантії законодавчо затверджуються в Україні?

Завдання 2. Охарактеризуйте принципи, якими регулюються суспільні відносини в Україні. Відповідно до ст. 6 Конституції державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Поясніть, як реалізується принцип поділу влади в Україні. Наведіть приклади використання принципу поділу влади в інших країнах.

Завдання 3. Ситуація до обговорення.

На семінарі виникла дискусія з приводу припинення повноважень народних депутатів України, які відмовилися скласти присягу. Студент Сичко стверджував, що їх повноваження повинні припинитися за рішенням Президента України, а студент Баленко вважав, що це повинен робити Конституційний або Верховний Суд України. В той же час студент Петренко вважав, що дане питання відноситься до компетенції самої Верховної Ради України. Яка Ваша точка зору? [6]

Завдання 4. Охарактеризуйте основні напрями діяльності Президента України як глави держави за ст. 106 Конституції України. Використовуючи Конституцію України дати відповіді на наступні питання:

1. Конституційно-правовий статус Президента України
2. Хто може бути обраний на посаду Президента України
3. Які обмеження існують щодо діяльності Президента України

4. Як обирається Президент України
5. Як здійснюється вступ на пост

Практичне заняття №1.3

Тема заняття: «*Державне управління на регіональному рівні*»

Мета: розглянути державне управління на регіональному рівні, основні напрями регіонального управління, механізми реалізації регіональної політики держави; дослідити роль місцевого самоврядування у розвитку регіону.

План

1. Визначити сутність критеріїв створення та ознаки системи державного макроекономічного регулювання.
2. Розглянути цілі та сфери державного регулювання економіки.
3. З'ясувати принципи державного регулювання економіки.

Питання для обговорення:

1. Регіональне управління: суть, цілі і функції.
2. Державна регіональна політика: поняття, суть і принципи.
3. Основні напрями регіонального управління.
4. Державна і регіональна промислова політика, державне регулювання сільського господарства. Інноваційна діяльність регіону.
5. Механізм реалізації регіональної економічної політики.
6. Місцеві бюджети як фінансова основа соціально-економічного розвитку регіонів.
7. Державні і регіональні програми.
8. Території із спеціальним статусом: поняття і значення.
9. Роль органів державного управління і місцевого самоврядування в економічному розвитку регіону.

Завдання 1. Ознайомитися зі «Стратегією сталого розвитку Дніпропетровської області до 2020 р.». Які основні цілі (пріоритети) сталого розвитку Дніпропетровської області до 2020 р.?

Завдання 2. Намалюйте схему взаємозв'язку органів державної і регіональної влади, які здійснюють управління та регулювання економіки, використовуючи наступні елементи: [5]

Президент України	Секретар обласної Ради
Міський голова Президента	Віце прем'єр міністри
Спікер парламенту	Виконавчі комітети міст
Голова обласної державної адміністрації	Постійно діючі комітети в Верховній Раді
Міністри профільних міністерств	Профільні управління обласної державної адміністрації
Постійно діючі комітети в Верховній Раді	Міністри профільних міністерств
Обласні Ради	Голова обласної Ради
Перший прем'єр міністр	Верховна Рада
Постійно діючі комісії в Верховній Раді	Парламентські фракції
Державні обласні адміністрації	Профільні міністерства
Прем'єр-міністр	Секретаріат Президента
Міські Ради	Кабінет міністрів

Література:

<https://adm.dp.gov.ua/pro-oblast/rozvitok-regionu/strategiya-rozvitku/strategiya-rozvitku-do-2020-roku>

РОЗДІЛ №2. «МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ»

Практичне заняття №2.1

Тема роботи: «Система органів державної влади в Україні: конституційні основи їх функціонування, роль в управлінні. Центральні органи державного управління»

Мета: розглянути систему органів державної влади в Україні; систематизувати знання про етапи формування системи державного і регіонального управління в Україні; розвивати уміння враховувати історичні уроки та вітчизняний і зарубіжний досвід державного управління; ознайомитися з правами, компетенцією і функціями центральних органів виконавчої влади та їх територіальних підрозділів.

Питання для обговорення:

1. Назвіть найважливіші функції уряду щодо підтримки господарської системи.
2. За рахунок розв'язання яких завдань уряд посилює та модифікує функціонування економіки?
3. Які заходи захисту конкуренції в Україні є доцільними?
4. Яких заходів повинен вжити уряд, щоб зменшити соціальну нерівність у суспільстві?
5. Що спричиняє виникнення монопольних структур?
6. У чому полягають основні завдання державних органів управління в реалізації функцій регулювання економіки?
7. Права компетенція функції центральних органів виконавчої влади. Система центральних органів виконавчої влади.
8. Основні завдання центральних органів виконавчої влади.
9. Кабінет Міністрів України: поняття, структура, повноваження.
10. Міністерство: поняття, структура, повноваження.
11. Державні комітети і інші ЦОВВ: поняття, структура, повноваження.
12. Централізація і децентралізація в структурній організації державного управління

Завдання 1.

Проаналізувати історичний досвід державного управління в Україні за наступними питаннями (використовуючи рекомендовану літературу: Усаченко Л.М. Історія державного управління в Україні: навч. посібник / Л.М.Усаченко, В.І. Тимцуник. – Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. – 292 с.):

1. Державне управління в Київській Русі та Галицько-Волинському князівстві.
2. Державне життя та управління на українських землях у період їх входження до складу Литви і Польщі.
3. Організація державної влади та місцевого самоврядування на Запорізькій січі та в часи Гетьманства
4. Державне управління в Україні у період її входження до складу Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII ст. – 1917 р.).
5. Відновлення української державності та формування органів управління у період визвольних змагань (1917 – 1920 рр.).
6. Державна влада та управління в Україні за радянського періоду (1917 – 1991 рр.).
7. Державне управління в незалежній Україні на сучасному етапі її розвитку.

Завдання 2: Ситуація до обговорення

Характеризуючи систему органів державної влади України, студент Костенко сказав, що за територією дії вони поділяються на вищі та центральні. До першого виду він відніс Президента України, Конституційний Суд України та Генерального Прокурора України, а до другого – Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України та обласні ради. Студент Авраменко не погодився з Костенко, заявивши, що ВРУ України та КМУ є вищим органом держави, оскільки її діяльність поширюється на всю територію України, а центральні органи діють лише в межах областей. Яка Ваша точка зору? [6]

Ситуація до обговорення Розкриваючи питання про конституційний статус Кабінету Міністрів України, студент Руденко не зміг показати співвідношення понять «відповідальність»,

«підконтрольність» та «підзвітність». Аналізуючи *статтю 113 Конституції України*, студент Долинський висловив припущення, що відповідальність КМУ перед Президентом України означає, що лише Президент України може приймати рішення про його відставку. А підконтрольність і підзвітність КМУ Верховній Раді України означає її право вимагати звіти про роботу Кабінету Міністрів України. Чи згодні Ви з Долинським? Що таке «відповідальність», «підконтрольність» та «підзвітність» дайте визначення даних понять, наведіть приклади кожного з них, користуючись Конституцією України.

Завдання 3. Визначити механізми системи «стримувань і противаг» (тобто спільні дії та взаємний контроль органів гілок влади України), які передбачені Конституцією України:

- у законодавчому процесі;
- у бюджетному процесі;
- у визначенні основних напрямів внутрішньої та зовнішньої політики України;
- у кадровій політиці;
- у достроковому припиненні повноважень.

Практичне заняття №2.2

Тема роботи: «*Регіональні органи державного управління. Виробництво на території регіону. Державна регіональна політика*»

Мета: ознайомитися з правами, компетенцією і функціями регіональних органів державного управління; дослідити відносини місцевих державних адміністрацій у системі вертикальних та горизонтальних зв'язків; формувати навички створення структурно-організаційних передумов надання фізичним і юридичним особам якісних адміністративних послуг [1].

План

1. Розглянути Закони та законодавчі акти, що регулюють економіку.
2. Визначити особливості прогнозування та планування в забезпеченні державного регулювання економіки.
3. Сформувані уявлення щодо порядку і вимог до розроблення державного плану.
4. Соціально-економічні та науково-технічні програми реалізації економічної політики держави.

Питання для обговорення:

1. Назвіть основні чинні закони України, що використовуються в регулюванні економіки.
2. У чому полягає сутність прогнозування та планування в забезпеченні державного регулювання економіки?
3. Розкрийте особливості забезпечення розроблення плану інформаційною базою.
4. Які вимоги висуваються до розроблення плану?
5. Охарактеризуйте функції соціально-економічних і науково-технологічних програм.
6. Місцеві державні адміністрації: поняття, основні завдання, правовий статус, компетенція, принципи діяльності.
7. Повноваження місцевих державних адміністрацій: власні і делеговані повноваження місцевих державних адміністрацій. Галузеві повноваження місцевих державних адміністрацій.
8. Об'єкти управління місцевих державних адміністрацій. Здійснення державного контролю місцевими державними адміністраціями.
9. Відносини місцевих державних адміністрацій в системі вертикальних і горизонтальних зв'язків.
10. Структура місцевих державних адміністрацій.
11. Голова місцевої державної адміністрації. Вимоги до посадовців місцевих державних адміністрацій.

Завдання 1. На основі використання законодавчих і нормативних актів представити схематично структуру обласної державної адміністрації, розкрийте її основні функції та повноваження й охарактеризуйте роль у системі органів виконавчої влади [8].

Творче завдання

Напишіть доповідь на тему (на вибір):

- «Методи державного регулювання економіки в різних країнах»;
- «Оптимальне поєднання державних методів регулювання економіки».

Практичне заняття №2.3

Тема роботи: *«Загальні засади формування механізму господарського управління регіоном. Європейська Хартія місцевого самоврядування та проблеми функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні.»*

Мета: дослідити відносини місцевих державних адміністрацій у системі вертикальних та горизонтальних зв'язків; формувати навички створення структурно-організаційних передумов надання фізичним і юридичним особам якісних адміністративних послуг [1].

Питання для обговорення:

1. Що розуміють під методами державного регулювання економіки?
2. На які групи поділяються методи державного регулювання за формами впливу на суб'єкти ринку?
3. Назвіть найсуттєвіші відмінності між адміністративними і економічними методами державного регулювання.
4. У чому особливості правових і адміністративних методів регулювання економіки?
5. Що таке економічні методи регулювання?
6. Охарактеризуйте основні способи державного регулювання економіки.
7. Які основні складові системи соціально-економічних норм і нормативів?
8. На чому ґрунтуються принципи розрахунку нормативів споживання товарів і надання платних послуг?
9. Проаналізуйте методи розроблення нормативів споживання товарів і надання платних послуг.
10. Назвіть основні етапи формування системи нормативних параметрів розвитку матеріальної бази соціальної інфраструктури.
11. Охарактеризуйте норми і нормативи, які використовують у регулюванні соціального розвитку.
12. У чому полягає особливість використання економіко-екологічних норм і нормативів у державному регулюванні окремих сфер природокористування?

Завдання 1. Проаналізуйте твердження та виявіть недоліки та суперечності.

1. Місцеве самоврядування означає право і спроможність місцевої влади, в межах закону, здійснювати регулювання й управління суттєвою часткою державних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення. (*офіційний переклад Європейської хартії*).
2. Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи Добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища чи міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. (Конституція України, ч. 1, ст. 140).
3. Місцеве самоврядування – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. (Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» ч. 1, ст. 2) [3].

Практичне заняття №2.4

Тема заняття: «Місцеве самоврядування та його роль у державному управлінні. Внутрішня організація та управління органів державної влади»

Мета: дослідити роль місцевого самоврядування у системі публічної влади України; сформулювати уміння забезпечувати партнерство органів місцевого самоврядування, бізнесу, громадських організацій, громадян у процесі реалізації потреб громади; розглянути організаційну структуру та внутрішню організацію органу виконавчої влади; розглянути питання розробки, прийняття, та організації виконання управлінських рішень; виробити навички аналізу та оптимізації організаційної структури організації.

Питання для обговорення:

1. Правовий статус органів місцевого самоврядування в системі державного управління.
2. Роль місцевого самоврядування в системі публічної влади України.
3. Суть і зміст місцевого самоврядування: основні положення організації і здійснення місцевого самоврядування.
4. Система місцевого самоврядування в Україні.
5. Асоціації як добровільні об'єднання органів місцевого самоврядування.
6. Особливості здійснення самоврядування в місті Києві.
7. Функції місцевого самоврядування.
8. Посадові особи органів місцевого самоврядування, їх правовий статус (відповідно до Закону України «Про посадових осіб місцевого самоврядування»).
9. Всесвітня Декларація місцевого самоврядування, Європейська Хартія місцевого самоврядування, характеристика документів, їх значення.
10. Проблеми функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні.
11. Загальнотеоретичні аспекти організації роботи органів публічної влади в Україні.
12. Орган влади як об'єкт організації державного управління.
13. Організація як процес і функція управління.
14. Суть і особливості менеджменту органу державної влади.
15. Стратегічне управління і формування програми діяльності органу державної влади.
16. Функціональний аналіз і контролінг діяльності органу державної влади.
17. Інформаційне і комунікаційне забезпечення внутрішньої організації органу державної влади.
18. Підготовка і ухвалення управлінських рішень в органах виконавчої влади.
19. Зв'язки з громадськістю в системі управлінської діяльності органу державної влади.
20. Забезпечення законності в державному управлінні.
21. Специфіка юридичної відповідальності в державному управлінні.

Завдання 1. Проаналізуйте існуючі в управлінській теорії два основних види організаційних структур (бюрократичні та адаптивні). Доведіть, що до бюрократичних організаційних структур відносяться: лінійна, функціональна та лінійно-функціональна, а до адаптивних організаційних структур відносяться: програмно-цільова, матрична, дивізійна. Покажіть, у чому різниця програмно-цільової структури управління від лінійно-функціональної структури.

Охарактеризуйте основні організаційні варіанти побудови програмно-цільових структур: координаційну, проектну або продуктову та змішану. У зв'язку з цим, у сучасних умовах перерозподіл функцій між органами лінійно-функціональної і програмно-цільової структур приводить до виникнення матричної схеми організаційної структури.

Доведіть, що матрична організаційна структура управління надійна і стійка при виконанні тих робіт, що встановлені і повторюються, як і лінійно-функціональна схема, але в той же час має спеціальний механізм із координації функціональних і міжфункціональних зв'язків щодо досягнення цілей, що змінюються.

Покажіть на схемі, в яких ролях виступає керівник проекту або програми при матричній структурі [3].

Завдання 2. Обговорення ситуації

Використовуючи Закон України «Про доступ до публічної інформації» виконайте наступне завдання.

До територіального органу міністерства юстиції телефоном звернувся громадянин та попросив надати йому копію штатного розпису і кошторис управління юстиції, а також надати інформацію про порядок реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Дайте обґрунтовані відповіді на такі запитання:

- 1) Чи повинна бути надана ця інформація?
- 2) У якій формі та впродовж якого строку?
- 3) Якою буде відповідь, якщо громадянин запитує також інформацію про заробітну плату, яку отримали конкретні працівники?
- 4) Якою буде відповідь, якщо громадянин запитує особову справу працівника? Якщо у цій справі міститься інформація про освіту працівника, а перед цим у ЗМІ було оприлюднено інформацію про те, що цей працівник нібито вказав неправдиву інформацію про свою освіту?

Завдання 3. Обговорення ситуації

Використовуючи Закон України «Про доступ до публічної інформації» виконайте наступне завдання. Запит до районної державної адміністрації стосується документа, який має гриф «Для службового користування», що був наданий документу у 2006 році. Цей документ містить дані про кількість та види релігійних організацій, оцінку релігійної ситуації на території району тощо. Згідно з переліком відомостей, що становлять службову інформацію, затвердженим головою РДА у червні 2011 року, ця інформація віднесена до відомостей, що становлять службову інформацію.

Дайте обґрунтовані відповіді на такі запитання:

- 1) Чи повинен бути наданий запитуваний документ?
- 2) Чи може ця інформація бути віднесена до службової?
- 3) Чи правильно складений перелік відомостей, що становлять службову інформацію?

Практичне заняття №2.5

Тема заняття: «Державна служба в Україні. Етика поведінки державних службовців. Державний контроль у сфері виконавчої влади»

Мета: розглянути теоретичні питання організації і функціонування державної служби в Україні; проходження державної служби в Україні; розвинути навички використання зарубіжного досвіду; формувати вміння оцінювати якість, результативність і ефективність діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування [1].

Питання для обговорення:

1. Державна служба: поняття, сутність, ознаки, принципи загальні і організаційно-функціональні, види.
2. Цілі, основні завдання і функції державної служби.
3. Державний службовець: поняття і правовий статус (права, обов'язки, гарантії).
4. Посада відповідно до Закону України «Про державну службу», типи посад.
5. Обмеження, пов'язані з прийняттям на державну службу. Обмеження, пов'язані з проходженням державної служби.
6. Юридична відповідальність державних службовців, види юридичної відповідальності.
7. Національне агентство України з питань державної служби: основні завдання.
8. Проходження державної служби: поняття, основні етапи, їх суть (призначення на посаду, адаптація, просування, атестація, припинення служби).
9. Оплата і стимулювання праці, пенсійне забезпечення.
10. Відповідальність державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.
11. Які елементи містять міжбюджетні відносини в Україні?
12. Що таке податок?
13. Яка роль податків в процесі державного регулювання економіки?
14. Назвіть види податків.
15. Загальна соціальна ефективність державного управління.
16. Ефективність діяльності управлінських органів і посадовців. Економічна оцінка ефективності функціонування органу державної влади.
17. Призначення і процес контролю. Різновиди контролю.

18. Принципи соціального управління, які торкаються функції контролю у сфері державного управління.

19. Вимоги до єдиної системи державного контролю.

20. Система зовнішнього контролю в Україні. Конституційний, парламентський, судовий, державний фінансовий, громадський, прокурорський (нагляд).

21. Громадський контроль?

22. Яке значення державного замовлення для регулювання виробництва?

23. Назвіть види мита та митних податків.

24. Назвіть та охарактеризуйте види ліцензій та квот.

25. Яку роль відіграють квоти і ліцензії у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності?

Завдання 1. Зробіть порівняльну характеристику державної служби та служби в органах місцевого самоврядування за запропонованим планом, використовуючи Закон України «Про державну службу» та Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

Державна служба	Служба в органах місцевого самоврядування

1. Дайте визначення, що таке «державна служба» та «служба в органах місцевого самоврядування». Назвіть основні ознаки державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

2. Нормативно-правове забезпечення державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

3. Мета і завдання державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

4. Принципи функціонування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

5. Поняття «державний службовець» та «посадова особа місцевого самоврядування».

6. Типи посад державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Класифікація посад.

7. Правовий статус державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування.

8. Особливості проходження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування (способи заміщення посад, відбір на посаду, формування кадрового резерву, службово-професійне просування, атестація та щорічне оцінювання, професійні підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації).

Творче завдання

Напишіть доповідь на тему (на вибір):

- «Динаміка і причини бюджетного дефіциту в Україні»;
- «Переваги та недоліки протекціоністських цін».

Практичне заняття №2.6

Тема заняття: *«Відносини органів публічної влади в системі державного та регіонального управління. Залучення громадськості до участі в управлінні державними і суспільними справами та контролі за функціонуванням органів влади»*

Мета: розглянути взаємодію органів публічної влади центральних та регіональних органів управління; виробити навички залучення громадськості до участі в управлінні державними і суспільними справами та контролі за функціонуванням органів влади

План

1. Надати характеристику виробничій діяльності як сфері державного регулювання.
2. Розглянути регулювання міжгалузевих і міжрегіональних пропорцій.
3. З'ясувати особливості державної підтримки малого підприємництва.
4. Сформулювати уявлення щодо фінансових ресурсів як сфери державного впливу.
5. Розглянути державний вплив на інноваційну діяльність, науку і науково-технічний прогрес.

6. Надати характеристику державному регулюванню іноземних інвестицій.
7. Визначити особливості державного регулювання доходів і соціального захисту населення.
8. З'ясувати вплив держави на розвиток соціальної інфраструктури.
9. Сформувати уявлення щодо державного регулювання туристичної сфери.
10. Визначити ступінь державного регулювання ринку праці.
11. Розглянути державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Основні напрями взаємодії центральних і регіональних органів державного управління і органів місцевого самоврядування з трудовими колективами, підприємствами, установами, організаціями.

2. Взаємовідносини органів державної влади і місцевого самоврядування з судовими органами.

3. Взаємовідносини органів державної влади і місцевого самоврядування з органами Служби безпеки України.

4. Взаємодія органів публічної влади з органами прокуратури.

5. Взаємодія органів публічної влади з органами внутрішніх справ.

6. Взаємодія органів державної влади і органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями.

7. Адміністративні послуги, їх класифікація.

8. Залучення громадськості до участі в управлінні державними і громадськими справами і контроль за функціонуванням органів влади.

Завдання 1. Використовуючи Закон України «Про громадські об'єднання», підготувати відповіді за зазначеними питаннями:

1. Громадське об'єднання: поняття і види.
2. Принципи утворення і діяльності громадських об'єднань.
3. Утворення і реєстрація громадських об'єднань.
4. Права та діяльність громадських об'єднань.
5. Припинення діяльності громадських об'єднань.

Завдання 2. Здійснити аналіз переліку адміністративних послуг, що надаються органами державної влади (на прикладі обласної державної адміністрації) та органами місцевого самоврядування (на прикладі виконавчого комітету міської ради).

Творче завдання

Напишіть доповідь на тему (на вибір):

- «Особливості державного регулювання сфери туристичних послуг в різних країнах»;
- «Особливості державного регулювання ринку праці в Україні».

Практичне заняття №2.7

Тема роботи: *«Розвиток системи державного та регіонального управління. Реформування системи державного управління відповідно до стандартів публічного адміністрування, прийнятих в Європейському Союзі та країнах розвинутої демократії. Нова ідеологія функціонування виконавчої влади місцевого самоврядування як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян»*

Мета: розглянути сутність та особливості державного регулювання окремих економічних сфер та об'єктів.

План

1. З'ясувати сутність природного середовища як об'єкта державного регулювання.
2. Розглянути національний рівень державного регулювання охорони природи та природокористування.
3. Визначити особливості регіонального рівня управління охороною природи та природокористуванням.
4. Сформувати уявлення відносно ролі місцевого рівня управління природоохороною

діяльністю.

Питання для обговорення:

1. Чому природне середовище є сферою державного регулювання?
2. Назвіть функції регулювання охорони природи та управління природокористуванням, що здійснюються на державному рівні.
3. Які функції управління природокористуванням належать до регіонального рівня?
4. У чому специфіка місцевого рівня управління природоохоронною діяльністю?

Завдання 1. Ознайомтесь з практикою оцінки ефективності державного управління у розвинених країнах. Усі країни Організації економічного співробітництва та розвитку розробили цілісну систему виконавчих критеріїв і, на національному рівні, мають обов'язкові програми щодо забезпечення підтримки даної системи оцінювання. У США Федеральний уряд і більш ніж тридцять штатів мають законодавчо затверджені виконавчі критерії для своїх департаментів і муніципалітетів. Цей процес стає все більш динамічним у визначенні та уточненні критеріїв, оцінки їх відповідності як інтересам муніципалітетів, так і громадськості. У Канаді федеральний уряд та всі провінції свою діяльність будують на затвердженій системі оцінки результативності. Починаючи з 2001 року муніципалітети Канади були залучені до реалізації нової програми оцінки результатів діяльності – першої повномасштабної програми такого виду в Північній Америці. Від муніципалітетів вимагалось надання в Міністерство муніципальних справ інформації щодо результатів діяльності відповідно до нових критеріїв її оцінки, а також звітувати перед платниками податків. Ця програма з оцінки результативності вміщує 35 оціночних критеріїв в 9 сферах діяльності муніципалітету з надання послуг.

Зазначена програма враховує ефективність та продуктивність муніципальних послуг, а саме: відображає: більшість затрат по муніципалітетам; сферу провінціально-муніципальних інтересів; допомагає поліпшити та спростити оцінку діяльності органів місцевої влади з боку громадськості; оперує цифрами, які відносно легко зібрати, підрахувати та порівняти; підпадає під муніципальну відповідальність. У цілому програма з запровадження та застосування критеріїв оцінки є новою і для західних країн, де її використовують декілька останніх років. Але результати такі, що привертають до реалізації програми все більшу кількість країн та регіонів. У муніципальному секторі існує чимало прикладів застосування критеріїв оцінки результативності, які завжди дають відчутний ефект.

В Європейських системах управління використовуються такі системи забезпечення та оцінювання якості, як TQM (Total Quality Management), SQMS (Scottish Quality Management System), ISO (International Standardization) та інші. У багатьох країнах використовують елементи зазначених критеріїв для оцінки як якості роботи, так і витрат на надання таких послуг як утримання доріг, парків, водопостачання, прибирання вулиць та ін.

Як зазначають деякі зарубіжні науковці, систематичний незалежний перегляд якості надання послуг повинен мати двоякий ефект: підвищення якості послуг і сприяння досягненню кращих результатів; виявлення ступеня неоднорідності якості послуг, що впливатиме на споживацький вибір.

Завдання. Як можна використати світовий досвід з оцінки якості державного управління в Україні? Розробіть критерії оцінювання якості певної державної послуги в Україні

Завдання 2. Проаналізуйте сучасні моделі державного управління у світі. Визначте основні характеристики кожної моделі. Визначте основні напрямки реформування системи державного управління відповідно до стандартів публічного адміністрування, прийнятих в Європейському Союзі та країнах розвинутої демократії

Творче завдання

Напишіть доповідь на тему (на вибір):

- «Стандарти публічного адміністрування в Україні»;
- «Нова ідеологія функціонування виконавчої влади місцевого самоврядування».

5 Рекомендовані навчально-методичні матеріали

1. Державне управління: основи теорії, історія і практика: навч. посібник / В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Іжа, Г.І. Арабаджи; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. — Одеса, 2009. — 393 с.
2. Грінівецька Н.М. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Державне управління» (для бакалаврів). — Київ: МАУП, 2007. — 40 с.
3. Євтушенко О.Н. Державне управління: [науково-методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Державне управління» (за кредитномодульною системою)] / О.Н. Євтушенко. — Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. — 136 с.
4. Мельник А.Ф. Державне управління: підручник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна; за ред. А.Ф. Мельник. — Київ: Знання, 2009. — 582 с.
5. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з дисципліни «Регіональний менеджмент» (для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 6.050200 – Менеджмент організацій) / Укл.: Новікова М.М. — Харків: ХНАМГ, 2007. — 31 с.
6. Навчально-методичні вимоги та рекомендації щодо вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України» – Режим доступу: <http://textarchive.ru/c-2746798-pall.html>
7. Одінцева Г.С., Мельтюхова Н.М. Теорія і історія державного управління: Опорний конспект лекцій і методичні вказівки до проведення практичних занять. — Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2005. — 136 с.
8. Організаційно-правовий механізм публічного управління на територіальному рівні Навчально-методичний посібник – Режим доступу: <http://www.uk.xlibx.com/4filosofiya/136563-2-organizaciyno-pravoviy-mehanizmpublichnogo-upravlinnya-teritorialnomu-rivni-navchalno-metodichniy-posibnikrekome.php>
9. Основи конституційного права України: Практикум / Укл. П.О. Добродумов. — Суми: Ініціатива, 2002. — 93 с.